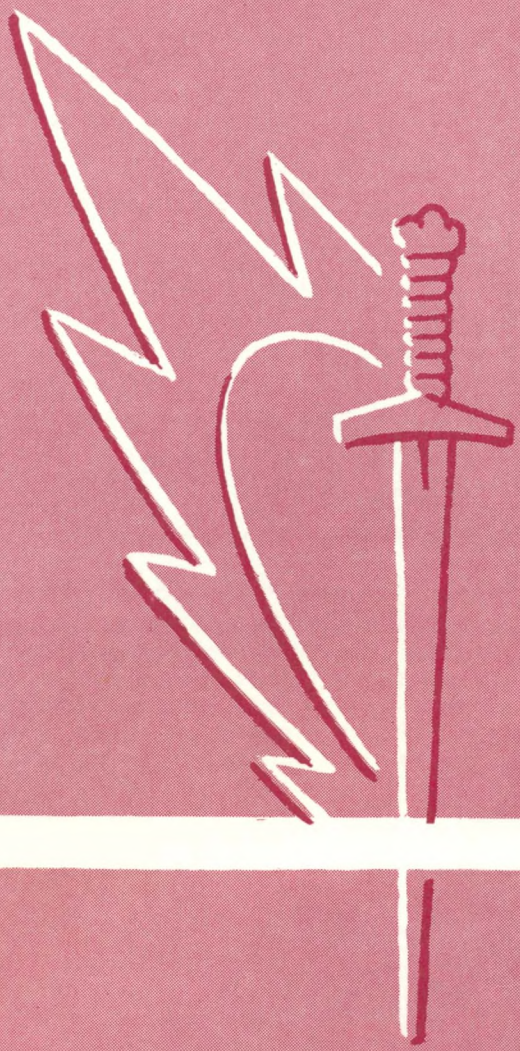

b. n.

CELA ZIMES

57

S A T U R S

	Lpp.		Lpp.
Margita G tmane — Vai tu atceries?	83	Long ns Apkalns — Latviešu tautas dziesmas historiogr	120
Indra Gubi a — Tumša nakte, za a z le	85	Aina Kraujiete — Dzied tulpes un ģilijas Bachu	135
Henrijs Moors — Tr sdesmitdev t istaba	86	Juris Soikans — Kibern tika modernaj m ksl un Teodors Puciriuss	136
Eduards Freimanis — Aizsaules ciemi š	96	Vilis Bi jns — Krustkarā laika autori un Livonijas un Pr sijas v ciešu vide	147
Leonija Ozolkalnu — Mežrožu kr ms	102	APSKATS: J nis Andrup s — Jauna dzeja (152). Rolfs Ekmanis — R gas dzejnieks (154). Ed. Šmugajs — Seni st sti (156). J nis Andrup s — Burtnieku novada st sts (158). K rlis Dravi š — Kas bijis A. Spro is, samojedu valodas p tnieks? (158). Edgars Dunsdorfs — Meina ori in ls. Long ns Apkalns—Piebilde E. Dunsdorfa v stulei. Labojumi (160).	
Birutas Senk vi as dzejo i	104	ATT LI uz atseviš m lap m: Teodors Puciriuss — Prieks; Kristaps.	
Biruta Senk vi a — Pa logu m jas iekšien	105		
Baiba Rird ne — Divi dzejo i	106		
Valdem ra Avena dzejo i	108		
J nis Andrup s — Kronvalda simtgade	109		
Ivars Karlsons — Neatkar ga gara sp ks	112		
Eduards Salna — Neapsveicama pr tošana	117		
Visvaldis Reimanis — Divi Bella rom ni	118		

Ce a Z mju redakcijas un apgāda adrese: 8 Colville Road, London, W. 11., Gt. Britain.

CE A Z MES

Reaaktors J nis Andrup s. Redakcijas koll ija: Andrejs Egl tis, Astride Ivaska, Alberts J rums, Knuts Lesi š, Juris Soikans.

LATVJU BIEDR BAS LIELBRIT NIJ APG DS

Redakcijas un apg da adrese: The Society of Latvians in Great Britain, 8, Colville Road, London, W. 11., Gt. Britain.

CE A Z MJU abon šanas maksa (1 numurs, 4 numuri). ASV un Kanad . \$2.50; 10.00. Austr lij : A\$2.00; 8.00, Britanij : 70 p; £2.80. Zviedrij : Kr. 9.50; 38.00. V cij : DM5.25; 21.00. Cit s zem s p c kursa no ASV \$ cenas.

CE A Z MES pies ta abonentiem (tikai iepriekš samaks tus eksempl rus), adres jot starptautiskos naudas p rvedumus vai banknotes apg dam: The Society of Latvians in Great Britain, 8 Colville Road, London, W. 11., Gt. Britain. Var žurn lu pas tin t ar pie m su abonentu v c jiem, kurū saraksts p d j v ka iekšpus . L dzam samaksai no zem m rpus Anglijas nes tt ekus, jo bankas nodeva par tiem dažk rt sasniedz 30% un iekas šana ilgst m nešus.

vecs. Tāpat Priesteris un velns apzīmēts kā «moderni sens tēlojums», bet, manuprāt, būtu bijis pareizāk to nosaukt par pasaku.

Ja vēlētos piemērot kādu vērtēšanas mērauklu, tad grūti būtu izšķirties, kurš ir labākais — humoristiskais Jefrema pirmās bikses, kur pastāstīts, kas var atgadīties, ja vīrietis līdz precību gadiem stāigājis tikai gaŗā krekļā, bet bikses pašūtas un uzvilktas, tikai braucot precībās; vai mūžīgi laikmetīgais Gigants, kur viss, kas nenotiek tā, kā noticis līdz šim, uzskatāms par nāves grēku un tādēļ, protams, apkaŗojams visiem līdzekļiem.

Kaut šī grāmata nesasniedz pirmās grāmatas standartu, tomēr tie, kas lasījuši pirmo grāmatu, arī šini atradis daudz iepriecinoša. T. Puisāna svaigais un īpatnējais stāstīšanas veids, labā vielas apdare, drošas, vietām pat pārdrošas domas, kā arī pietāte pret visu Dieva radību ir šīs grāmatas meti.

Ed. Šmugajs.

BURTNIEKU NOVADA STĀSTS

Mārtiņš Celms, Graudnieki. Kultūrvēsturisks stāsts. Sēlzemnieka apgāds, 1974. Ilustrējis Harijs Laķis. 280 lappuses.

Izcilais skolu darbinieks Mārtiņš Celms, aiziedams aizsaulē, atstājis kā jauku mantojumu šo grāmatu, kurai divkārša vērtība: kā kultūrvēsturiskam vides tēlojumam un kā darbam ar nenoliedzamu literāru kvalitāti. Visvairāk pārsteidz tieši pēdējā īpašība — matemātikis ir uzrakstījis grāmatu, kurai nekas daudz netrūkst no īsti liela meistardarba. Liekas, ka tas iespēts tāpēc, ka autoram aiz muguras stāvējis otrs neredzams autors — viņa dzimtais novads ar savu ļaužu raibajiem likteņiem.

Autora nolūks ir bijis attēlot savas dzimtās puses — Burtņieku novada likteņus savas bērņības laikā — ap 1905. gada revolūciju. Nav šaubu, ka grāmatas galvenās personas — Tenis un Anna Salmi ir autora vecāki. Abi viņi sapazinušies kā kalpi, pēc apprecēšanās sākuši rentņieka

gaitas un pēc tam ilgus gadus bijuši graudņieki Burtņieku Eikēna muižā.

Mārtiņa Celma tēlojumā nav nekādu izskaistinājumu, nekādas pagātnes apjūsmošanas, kā tas bieži gadas atmiņu grāmatās. Autors stingri turas pie reālītātes un vēsturiskās patīesības, nevairās teikt par sava novada ļaudīm arī ko sliktu. Viņš piemin Burtņieku novada ļaužu racionālo ievīrzi: burtņiecieši aizmīrsuši tautas dzīsmas: «Latvju Dainās nav nevīenas tautas dzīsmas, kas būtu nākusi no Burtņiekiem. Burtņiecieši sevi turēja par gaišākiem ļaudīm un nepīekopa vairs tādas vecu laiku padarīšanas.» (168. lpp.)

Andrejs Pumpurs, skaistā Burtņieku vārda rosināts, savā Lāčplēsī iztēloja Burtņiekus par tautas gudrības glabāšanas centru, bet senās tradīcijas tur bija nogrīmušas dziļāk nekā teiksmainā Burtņieku pils. Tas sakāms par aistētiskajām tradīcijām — dzīsmām, svētku paražām.

Kaut arī lauku dzīve ir vienmuļa, gada laiku darbu noteikta, bez lieliem notikumiem, autors to tomēr pratis parādīt kā ļoti krāsainu ar īpatņījiem raksturiem un lauku dzīves etnografisko vidī. Rādīdams vienkāršos lauku cilvēkus viņu sūrajā ikdienā bez kādas izskaistīšanas, autors izcēlis viņu īzturību un spēku cīņā pret skarbu likteni. Tā šie praktiskie burtņiecieši no savas šaurās dzīves paceļas varonībā, kas saucama par ziemciešu īzturības un darba varonību. Grāmata uzrakstīta labā valodā, vīdes tēlojums ļoti priekšmetīgs, dažkārt aprauts. Burtņieku novadam, kas mūsu daiļliterātūrā tikpat kā nav tēlots, šī grāmata uzceļ zīmīgu pieminēkli, īetērpjot kultūrvēsturisko materiālu labā literārā formā.

Jānis Andrups.

KAS BIJIS A. SPRO IS, SAMOJEDU VALODAS P TĒIEKS?

Priekš pr va laika posma, 1953. gad Ce a Z mju 16. numur š raksta autors public ja nelielu straipsni «A. Spro is — samojedu valodas p tņieks». Ierosmi tam

mis attiegu atauju, v cis etnogr fiskos ekspon tus min tjam Dr zdenes m zejam.Savu samojedu valodas gramatiku un v rdn cas materi lus vi š pat s p rtulkojis v ciski.

A. Spro is p rradies atpaka Latvij , bet tad lai pagl btos no krievu policijas vaj šan m, ar viltotu pasi (ar Alfr da Kasparsona v rdu) devies uz Sib riju. V l k darbojies Krievijas valsts r j s tirdzniec - bas iest d s, ar (š iet, ka speci lists un valodu prat js) London .

Prof. P. Ariste noskaidrojies ar, ka A. Spro is-Kasparsons v l dz vs un dz vo Maskav , b dams pension rs. Uz P. Aristes v stuli vi š latviski atbild jis (1973. g. 4. nov.), sum aprakstot savas bngain s dz ves gaitas. Piebilstams, ka par 1911. gada soci ldemokr tu kongresu Helsinkos vi š nesen public jis gr matu «Nenotikušais notikums (R g , 1970.).

Sac to summ jot, j saka, ka A. Spro a-Kasparsona person sastopamies ar k du apd vin tu latvieti, kam — k daudziem citiem m su gadsimta viesu os svaid tiem — izn cis darboties oti daž d s nozar s. Ja vi a darb bu Krievijas finan ū resor , piem ram, Valsts bankas priekšnieka amat London , n kam s paaudz s neviens vairs nepiemin s, tad vi a sakr tie samojedu valodas materi li zin tn ir tik v rt - gi, ka savu noz mi patur s vienm r.

K rlis Dravi š.

F. MEINA ORIGINALS

nav falsificēts Archīva

Longīns Apkalns «Latviešu tautas dziesmas historiografija», Ceļa Zīmju 56. numura 47. lpp. raksta: «Pavisam obskūrs mēģinājums notika rakstu krājumā Archīvs IV, pārrakstot [Meina] dziesmas pedējās taktis augstāk nekā ariginālā un uzdodot šādu līdz kvartas apjomam apgrauzītu falsifikātu par F. Meina publicēto oriģinālu.»

Ir jānožēlo, ka Longīns Apkalns nav pamanījis, ka 1964. gadā izdotā Archīva IV sējuma 138. lpp. ir iespiests Meina publicētais oriģināls tautasdziesmai «Mane Balte Mamelyt» pašā Meina 17. gadsimteņa nošurakstā un ka 1973. gadā iz-

dotajā Archīva IV sējuma otrā izdevumā šis oriģināls ir iespiests 143. lpp.

Tāpat jānožēlo, ka Longīns Apkalns nav pamanījis Archīva IV sējuma otra izdevuma 144. lpp. aizrādījumu, ka raksta autora — Ernesta Māršava Meina nošuraksta pārrakstījumā pirmā izdevuma 137. lpp. bija ieviesuies kļūda un ka Archīva IV 1973. gada izdevumā tā izlabota (izlabotais nošuraksta pārrakstījums ir iespiests otra Archīva IV izdevuma 142. lpp.). Ir tādēļ kategoriski jānoraida Longīna Apkalna insinuācija it kā Archīvs ar nodomu būtu falsificējis Meina publicēto oriģinālu.

Edgars Dunsdorfs, Archīva redaktors.

PIEBILDE E. DUNSDORFA VĒSTULEI

Līdz šim lasījām visvairāk gan ūtopiskos romānos, piemēram, Dž. Orvela «1984», ka periodisku rakstu krājumu vecie numuri tiek no jauna iespiesti ar mainītu saturu. Rakstot par oriģinālo 1964. g. izdoto Archīvu IV, Latviešu tautas dziesmas historiografijas autors nepētīja, cikreiz un kad šis izdevums vēlāk par jaunu iespiests, kas katrreiz tekstā izmainīts. Pie lietas jāpiebilst, ka 17. g.s. nošu raksts šķiet pasveš pašam Archīva redaktoram. Vai citādi viņš būtu licis F. Meina dziesmu pārrakstīt 20. g.s. nošu raksta veselās divās versijās, pie tam nepamanot, ka abās versijās dziesmas viena ceturtā daļa nepareiza. Pēc deviņiem gadiem aplamais posms tātad pamanīts un izlabots. Tas labi. Vēl vienmēr diemžēl nav zināms, vai mainīti arī sākotnējie slēdzieni tekstā, kas taču izrieta no nepareizās mūzikas, resp. uz to attiecās.

Longīns Apkalns.

LABOJUMI

Longīna Apkalna rakstā «Latviešu tautas dziesmas historiografija» CZ 56. nra 39. lappusē otrā ailē 15. rindā no apakšas jābūt: Un beidzot abiem fainomeniem ir dažāds vecums, tie radušies atšķirīgos cilvēka vispārējās attīstības periodos.

45. lappuses otrā ailē 6. rindā no augšas jābūt: Jau dabā sastopoties ar atšķirīgi skaņotiem ksilo no litofoniem... (domāti koka un akmenskaņi).